

«Тасдиқ мекунам»
Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ,
д.и.х., профессор Раҳмон Д.С.
«27» _____ соли 2025

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Шарифзода Нурулло Шариф дар мавзӯи «Баҳодиҳии захираҳои бонкӣ ҳамчун унсuri иқтидори молиявӣю сармоягузори мамлакат», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ, аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 - Молия, муомилоти пулӣ ва қарз.

1. Мутобикати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Диссертатсияи Шарифзода Нурулло Шариф дар мавзӯи «Баҳодиҳии захираҳои бонкӣ ҳамчун унсuri иқтидори молиявӣю сармоягузори мамлакат», ҳақиқатан ба бандҳои зерини 10.4, 10.8, 10.11, 10.14, 10.19, 10.21–и дар заминаи шиносномаҳои ихтисосҳои соҳаи илмҳои иқтисодӣ (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 майи соли 2023, №6) аз рӯйи ихтисоси 08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз мутобик мебошад.

2. Мубрам будани мавзӯи диссертатсия. Таъйини соҳаи охир дар рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон як қатор пешравиҳо то андозае ба назар расида, захираҳои бонкӣ низ дар ин давра назаррас мебошанд. Дар баробари ин, дигар нишондиҳандаҳои бонкӣ низ дар ин марҳила афзоиш ёфтаанд, ки ба ин сандуқи қарзӣ, пасандозҳо, сармоя, шумораи мизочон ва ғурӯҳи амалиётҳо дохил намудан мумкин аст. Ҷалб намудани маблағҳои иловагӣ ва зиёд намудани ҳаҷми захираҳои ташкилотҳои қарзии молиявиро маҷбур сохт, ки барои гузаронидани амалиётҳо аз технологияҳои нави муосир васеъ истифода намоянд. Талабот ва тағйиротҳои имрӯза тақозо менамояд, ки ташкилотҳои қарзӣ аз технологияи навини молиявӣ васеъ истифода намуда, захираҳои молиявӣ худро афзоиш дода, қору хизматрасонии худро хангоми пешниҳод ба мизочон осон гардонанд.

Таҷрибаи давлатҳои пешрафта дар самти низоми бонкӣ собит намуд, ки аксарияти пардохтҳо тавассути муомилоти ғайринақдӣ сурат мегирад ва ин то як андоза дар паст кардани сатҳи хавфҳои, ки ба захираҳои пулӣ ва пардохтпазирии бонкҳо таъсир мерасонад, мусоидат менамояд. Ин заруратро ба назар гирифта, бонкҳои тижоратӣ ва дигар ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ кӯшиш менамоянд, ки ҳиссаи амалиёт ва хизматрасониҳои худро дар заминаи техникаву технологияи муосир ба роҳ монда, ба ин васила иқтидорҳои молиявии худро зиёд мекунанд. Дар сурати афзоиши захираҳои бонкӣ бо истифода аз технологияи муосир, муассисаҳои молиявии кишвар метавонанд иқтидори молиявии худро ганӣ гардонид, дар рушди сармоягузори кишвар мусоидат кунанд.

Дар амалия усулҳои гуногуни муайянсозӣ ва ташаккулдиҳии захираҳои бонкӣ пешниҳод гардидааст. Ҳаҷми захираҳои бонкӣ бо роҳи усулҳои гуногун (наҳӣ, ғайринаҳӣ ва монанди инҳо) ҳисоб ва истифода карда мешаванд. Самаранокии истифодаи захираҳои бонкӣ яке аз масъалаҳои муҳим дар низоми бонкии тамоми кишварҳо мебошад. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки омилҳои асосии таъсиррасонанда ба вазъи захираҳои бонкӣ ин нодуруст гурӯҳбандӣ ва идора намудани захираҳои бонкӣ мебошад. Инчунин, дар шароити имрӯза яке аз омилҳои асосии таъсиррасон ба ҳолати молиявии бонкҳо ин тартиби ташкили захираҳо мебошад. Баҳри муайян намудани сохтори ташкилии захираҳои бонкӣ ва тақмили раванди ташаккули ин захираҳо омӯзиши таҷрибаи кишварҳои пешсаф лозим аст.

Бояд таъкид дод, ки захираҳои ҷалбгардидаи бонкҳо яке аз механизмҳои асосии идоракунии тамоми фаъолияти бонкӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин сабаб, ҳар як бонкро зарур аст, ки бештар ба ташаккули сандуқи захираҳои ҷалбшуда таваҷҷуҳ диҳад. Зеро, ҳаҷми васеи захираҳои молиявӣ ба бонкҳо имкон медиҳад, ки талаботҳо ба қарзро қонеъ намуда, бо ин роҳ ба вазъи иқтисодии мамлакат таъсири мусбӣ расонад. Маҳз дар шароити имрӯза яке аз вазифаҳои муҳимми бонкҳо ин ҷалби маблағҳои озод, муҳайё сохтани шароити мусоид, ҷойгиркунии онҳо, таъмини ҳимояи манфиатҳои мизочон, кумак намудан ба пешрафти иқтимоию иқтисодии кишвар ва иҷрои барномаҳои ба нақшагирифташуда доништа мешавад.

3. Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (бо нишон додани нағзӣ, аҳамияти илмӣ ва амалии онҳо). Аз нигоҳи мо унсурҳои нағзӣҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки муаммоҳои илмӣ аз тарафи муҳаққиқ гузошташударо хеле саҳеҳ тавсия медиҳанд, чунинанд:

1. Муаллиф дар асоси омӯзишҳои амиқи илмӣ олимони хориҷию ватанӣ мафҳуми захираҳои бонкиро шарҳ дода аст. Ба ақидаи муаллиф мафҳуми “захираҳои бонкӣ” нисбат ба “захириҳои қарзӣ” васеътар фаҳмида мешавад, чунки ҳадафи асосии захираҳои бонкӣ на танҳо қарздиҳӣ, балки гузаронидани дигар намуди амалиётҳо ва хизматрасониҳо мебошанд.

2. Таҳқиқ гардидааст, ки пояи асосӣ дар рушди иқтисодии молиявӣ сармоягузориҳои бонкӣ ин маблағҳои муваққатан озоди аҳоли мебошад. Рушди устувори кишварҳои ҷаҳон нишон дод, ки иқтисодии молиявӣ сармоягузориҳои бонкӣ яке аз иқтисодҳои асосӣ дар рушди иқтисодиёт ба шумор рафта, шахсони воқеӣ ҳуқуқӣ ва дигар субъектҳои хоҷагидорӣ баҳри таъмини талаботи худ аз онҳо самаранок истифода мебаранд.

3. Аз ҷониби муаллиф вазъи муносири захираҳои бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва буриши минтақаҳои он таҳлил шуда, нишондиҳандаҳои иқтисодии молиявӣ сармоягузорӣ дар низомии бонкӣ баҳодиҳӣ карда шудааст. Тибқи таҳлилҳо натиҷагирӣ карда шуда аст, ки ҳудуди мизони қарздиҳӣ ва сармоягузориҳои бонкӣ нисбат ба дороиҳои онҳо дар солҳои таҳлилӣ мутаносибан аз 43 то 57 фоиз баробар гардидааст.

4. Исбот шудааст, ки сиёсати пуливу қарзӣ ба ташаккули захираҳои бонкӣ ба воситаи омилҳои таъсиррасон ба монандӣ меёриҳои фоизӣ, пардохтпазирӣ, иштирок дар бозори озод ва устувори низомии бонкӣ таъсир расонида, татбиқи дурусти ин фишангҳо боиси афзоиши захираҳо мегарданд. Муаллиф натиҷагирӣ кардааст, ки барои рушди низомии бонкии кишвар, баландбардории сатҳи нишондиҳандаҳои макроиқтисодӣ, иҷро ва татбиқи меъёри захираҳои ҳатмӣ ва меъёри бозтамвил хеле муҳим аст.

5. Аз ҷониби муаллиф механизми асосии такмили арзёбии захираҳои бонкӣ ва ҷараёни истифодабарии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асоснок карда шудааст. Таҳқиқ гардида аст, ки яке аз самтҳои асосие, ки ба раванди ҳаҷми захираҳои бонкӣ таъсири мусбат мерасонад, ин рақамикунонӣ ва инноватсияҳо дар низомии бонкӣ, гузаштани ҳамагуна пардохтҳои давлатӣ тавассути ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ ба шумор меравад. Омилҳои мазкур метавонанд ба рушди фаъолияти инноватсионии субъектҳои дигари сатҳи иқтисодиву иҷтимоӣ мамлакат низ заминаи мусоид гузоранд.

6. Бо истифода аз усулҳои математикӣ дурнамои идоракунии захираҳои бонкӣ ва таъмини истифодаи самараноки онҳо то давраи соли 2030 дар шакли модели риёзӣ-иқтисодӣ таҳия шудааст. Исбот карда шудааст, ки идоракунии захираҳои бонкӣ дар татбиқи ҳадафҳои стратегии

мамлакат аҳаммияти калон дошта, он метавонад ба рушди устувори иқтисоди миллӣ таъсири мусбат расонад.

4. Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ хулосаҳо оид ба интиҳоби усулҳо дар раванди таҳлилу таҳқиқи мавзӯ, миқдори зарурии маводе, ки дар ҷараёни таҳқиқ истифода мешаванд, эътимоднокии манбаъҳои иттилоотии ҷамъовардашудаю коркардшуда оид ба мавзӯи мазкур, бо тасдиқи муқаррароти илмии пешниҳодкардаи муаллиф, ки дар рисолаи диссертатсионӣ мавҷуданд, инчунин, нашрияҳо тасдиқ карда мешаванд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ пешниҳод гардидаанд.

5. Аҳаммияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳаммияти илмию амалии таҳқиқро натиҷаҳои илмӣ ва амалии таҳқиқоти ҷадинсолаи муаллиф оид ба таъмини ҳамгироии рушди низоми бонкӣ бо бахшҳои иқтисодӣ дар бар мегирад. Муқаррароти илмӣ ва тавсияҳои амалии дар қори диссертатсионӣ таҳияшуда имкон медиҳанд, ки дар сатҳи нисбатан баланди илмӣ ва методӣ, ҷанбаҳои назариявӣ, методологӣ ва амалии таҳқиқи захираҳои бонкӣ ва баҳодихии онҳо дар шароити муосир, захираҳои бонкӣ ҳамчун заминаи устувор дар баландбардории иқтидори молиявӣ сармоягузори мамлакат, баҳодихии захираҳои бонкӣ ва истифодаи онҳо дар таъмини рушди иқтисоди миллӣ, нақши сиёсати пулию қарзӣ дар ташаккули захираҳои бонкӣ, самтҳои асосии тақмили низоми баҳодихии захираҳои бонкӣ ва истифодаи онҳо дар фаъолияти бонкӣ, ҳалли ҳамаҷонибаи ҳудро ёбанд. Баъзе коркардҳои илмии натиҷагиришудаи диссертатсияро дар ҷараёни таълим, зимни тадриси фанҳои таълимии «Молия», «Пул, қарз ва бонкҳо», «Идоракунии хатари бонкӣ» ва «Фаъолияти бонк» дар факултетҳои иқтисодии муассисаҳои таҳсилоти олий-касбии мамлакат истифода бурдан мумкин аст.

Аҳаммияти амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ. Аҳаммияти амалии таҳқиқ аз он иборат аст, ки нуктаҳои концептуалӣ ва тавсияҳо барои ҷанбаҳои назариявӣ, методологӣ ва амалии баҳодихии ҳаҷми захираҳои бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таносубҳои муосири баҳодихии захираҳои ҳудӣ ва захираҳои дигар замина гузоштааст. Ҳангоми баррасии мавзӯ, муаллиф ба равишҳои концептуалӣ, ки дар монографияҳои илмӣ, маводи конференсияҳои

илмӣ-амалӣ, ҳисоботи илмии марказҳои намоёни илмӣ баён гардидаанд, инчунин, ба қонунҳо, стратегияву барномаҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъия намудааст.

6. Мазмуни кори диссертатсионӣ. Дар муқаддима мубаҳраи ва зарурати баргузори таҳқиқ асоснок карда шуда, тавсифи умумии таҳқиқ таҳия гардида, нуқтаҳои ҳимояшавандаи диссертатсия ва истифодаи натиҷаҳои он қушода шудаанд.

Боби якуми диссертатсия «Ҷанбаҳои назариявӣ-методи таҳқиқи захираҳои бонкӣ ва баҳодиҳии онҳо дар шароити муосир» ном гирифта, дар он таҳқиқи паҳлуҳои назариявии ташаккули захираҳои бонкӣ, захираҳои бонкӣ ҳамчун заминаи устувор дар баландбардории иқтисодии молиявӣ сармоягузори мамлакат, имкониятҳои таъбиқи таҷрибаи хориҷии ташаккул ва баҳодиҳии захираҳои бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқу баррасӣ гардида, пешниҳодҳои ҳадафманд оварда шудааст (саҳ. 14-62).

Дар зербоби 1.1. диссертатсия унвонҷӯ назарияҳо ва ақидаҳои муҳаққиқони хориҷӣ ва ватанӣ оид ба мафҳуми моҳияти сармоя, моҳияти захираҳои бонкӣ истифода карда, дар асоси он ақидаи мунаққидонаи ҳудро роҷеъ ба моҳияти захираҳои бонкӣ чунин баён доштааст: захираҳои бонкӣ ин маҷмӯи маблағҳои ҳудӣ ва ҷалбкардашудае мебошад, ки муваққатан дар ихтиёри бонк қарор доранд ва бонк онҳоро барои ташаккул додани дороиҳои ҳуд истифода мебарад (саҳ.20). Дар расми 1.2. унвонҷӯ модели концептуалии ташкил ва истифодаи захираҳои бонкиро таҳия кардааст, ки захираҳои бонкӣ аз ҳисоби пасандозҳо, қарзҳои байнибонкӣ, захираҳои ҳудӣ ва монанди инҳо ташкил карда шудаанд ва барои қарздиҳӣ хизматрасониҳо истифода бурда мешаванд, баён гардидааст.

Дар зербоби 1.2. муҳаққиқ чунин иброз медорад, ки барои устувор гардонидани низоми бонкии кишвар ҷалби сармояи дохилӣ ва хориҷӣ муҳим мебошад, чунки дар ҳолати кам будани маблағҳои озоди пулӣ бонкҳо зарур аст, ки ба ин ҷанба таваҷҷуҳи хосса зоҳир намојанд. Истифодаи ин роҳ ҳам дар қоҳиш додани эътимод ба раванди сармоягузорӣ аз ҷониби бонкҳо ва дигар сармоягузори хусусӣ ва ҳам дар пешниҳоди он монеа гардида метавонад. Дар ин асно, барои бонкҳо раванди сармоягузорӣ таносуби муқаррарӣ ҳисобида мешавад, зеро

хусусияти миёнаравии бонк ин истифодаи пули дар ихтиёри худ қарордошта ба ҳисоб меравад.

Дар зербоби 1.3. унвонҷӯ дуруст таҳқиқ намудааст, ки дар амалияи фаъолияти хориҷӣ бештари бонкҳои тараққиқарда ба сармояи худӣ таваҷҷуҳи хосса зоҳир менамоянд, зеро ки сармояи худӣ на танҳо дорои арзиш, балки дорои арзиши афзоянда мебошад ва бинобар ин, бештари муассисон кӯшиш мекунанд, ки даромади онҳо ба дигар субъектҳои хоҷагидорӣ тақсим карда нашаванд. Балки он ба сифати қарз ва ё сармоягузорӣ ба дигар субъектҳои хоҷагидорӣ равона карда шавад. Бояд қайд намуд, ки дар самти ҷалби захираҳо бонкҳои ИМА, Шветсария ва Олмон хеле тараққӣ кардаанд, зеро ба механизмҳои гуногун (махфӣ нигоҳ доштани сирри пасандозгузoron (амонатгузoron), дар сатҳи баланд кафолат додани баргардишии маблағҳои пасандозгардида ва монанди инҳо) бештар таваҷҷуҳ менамоянд (саҳ. 49).

Боби дууми диссертатсия «Таҳлили вазъи муосири ташаккул ва баҳодихии захираҳои бонкӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» унвон гирифта, дар он ҳолати муосири захираҳо ва нақши бонкҳо дар ташаккули иқтисодии молиявӣ сармоягузории мамлакат, баҳодихии захираҳои бонкӣ ва истифодаи онҳо дар таъмини рушди иқтисоди миллӣ, нақши сиёсати пулиро қарзӣ дар ташаккули захираҳои бонкӣ таҳлил гардида, натиҷаҳои назаррас ба даст оварда шудааст (саҳ.63-114).

Дар зербоби 2.1. диссертатсия муаллиф ҳангоми таҳлил муайян кардааст, ки сармоягузории бонкҳо ба фаъолияти дигар субъектҳои хоҷагидорӣ иқтисоди миллӣ, ба ҳолати 31.12.2023 сол дар ҳолати наҷандон хуб қарор дорад. Ба ҳолати 31.12.2023 сол, танҳо аз ҷониби 5 адад бонк, махсусан, ҶСК «Бонки Эсхата», ҶСК «Ориёнбонк», ҶСП «Душанбе Сити Бонк», ҶСП «Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон» ва ҶСК «Коммерсбонки Тоҷикистон» (ҷадвали 2.3) ба субъектҳои иқтисодӣ дар ҳаҷми 314,98 миллион сомонӣ сармоягузорӣ намудаанд. Ин нишондиҳанда нисбати соли 2016 дар сатҳи 78,6 фоиз ва нисбати соли 2020 бошад, 87,8 фоиз кам гардидааст (саҳ.76).

Махсусан, муаллиф дар асоси таҳлилҳои илмӣ худ дар зербоби 2.2. (ҷадвали 2.7) ба маврид қайд менамояд, ки нишондиҳандаҳои баҳодихии захираҳои бонкӣ дар солҳои таҳлили 2016-2023 рӯ ба афзоиш мебошанд. Масалан, ҳаҷми пасандозҳо (амонатҳо) дар соли таҳлили 2016, 8849,0 миллион сомони ро ташкил дода буданд, ки ин нишондиҳанда дар соли

таҳлили 2023 ба 17896,86 миллион сомони омада расидааст, ё ин ки 2,0 маротиба дар зарфи 8 сол зиёд гардидаанд (саҳ.89).

Дар зербоби 2.3. кори таҳқиқоти ҳангоми омӯзиш ва таҳқиқи нақши сиёсати пулию қарзӣ дар ташаккули захираҳои бонкӣ дуруст иброз медорад, ки ба сифати фишангҳои сиёсати пулию қарзии асосӣ, пеш аз ҳама меъёри захираҳои ҳатмӣ, меъёри бозтамвил, андозаи сифати сандуки қарзӣ, амонатҳои ҷалбшаванда, амалиёт дар бозори озод, хариду фурӯши асъор ва монанди инҳо дохил карда шудаанд. Бояд тазаккур дод, ки фишангҳои сиёсати пулию қарзӣ дар таъмини рушди низоми бонкӣ бо маблағҳои муваққатан озод хеле зиёд буда, бо татбиқ ва такмили ин самт бонкҳо метавонанд фаъолияти худро устувор намоянд (саҳ.99).

Боби сеюми диссертатсия «Самтҳои асосии такмили баҳодихии захираҳои бонкӣ ва таъмини самаранокии истифодаи онҳо» ном гирифта, дар он самтҳои асосии такмили низоми баҳодихии захираҳои бонкӣ ва истифодаи онҳо дар фаъолияти бонкӣ, дурнамои идоракунии захираҳои бонкӣ ва таъмини самаранокии истифодаи онҳо дар рушди иқтисодиёт мавриди таҳқиқи амиқ қарор дода шудаанд (саҳ.115-148).

Таҳқиқоти зербоби 3.1. муаллиф нишон медиҳад, ки баҳри пурзӯр намудани иқтидори низоми бонкӣ дар шароити ислоҳоти иқтисодӣ афзоиш додани сармоя яке аз масъалаҳои муҳим мебошад. Бонкҳо бо истифода аз сармоя ба рушди соҳаҳои асосии иқтисоди миллӣ таъсири мусбат расонида, рушду такмили фаъолияти онҳоро бо роҳи пешниҳоди қарзҳо ва сармоягузориҳо ҳавасманд мегардонанд. Барои пурзӯр намудани иқтидори низоми бонкӣ, пеш аз ҳама, тақвияти ҳаҷми сармояи оинномавӣ муҳим аст. Дар шароити имрӯза барои тақвияти ҳаҷми сармояи оинномавӣ Бонки миллии Тоҷикистон ҳадди ақалли сармояи оинномавиро барои бонкҳои наватъсис бештар муқаррар намуд, ки ин яке аз роҳҳои ташаккул додани иқтидори захиравии низоми бонкӣ мебошад.

Дар зербоби 3.2. диссертатсия зимни таҳлили ҷадвали 3.9. дурнамои нишондиҳандаҳои таъсиррасон ба захираҳои бонкӣ, то давраи солҳои 2025-2030 мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шуд. Таҳлилҳои муаллиф нишон дод, ки ҳаҷми ММД дар соли 2025 ба 162237,5 миллион сомони, дороиҳои бонкӣ ба 39004,1 миллион сомони, уҳдадориҳо ба 30322,9 миллион сомони, пасандозҳо ба 20823,3 миллион сомони, қарзҳо ба 16505,6 миллион сомони ва сармоягузориҳо ба 2368,7 миллион сомони пешбинӣ карда шудааст. Ин нишондиҳандаҳо дар доираи ин сенария то соли 2030 рушди бемайлони

соҳиб хоҳанд гардид. Тибқи ин сенария ҳаҷми ММД то соли 2030 ба 283750,8 миллион сомонӣ, дороиҳои бонкӣ ба 68217,5 миллион сомонӣ, уҳдадориҳо ба 53034,3 миллион сомонӣ, пасандозҳо ба 36419,5 миллион сомонӣ, қарзҳо ба 28868,1 миллион сомонӣ ва сармоягузориҳо ба 4142,8 миллион сомонӣ баробар хоҳад гардид. Бояд қайд намуд, ки дар давраи дурнамо ҳаҷми ММД ва дороиҳо 1,7 маротиба, ва дигар нишондиҳандаҳо низ рӯ ба афзоиш мебошанд. Чунин ҳолати рушди нишондиҳандаҳо дар устувор нигоҳ доштани низоми бонкии мамлакат ва ташаккули захираҳои онҳо таъсири мусбат мерасонад (саҳ.146).

Дар қисмати хулосаи диссертатсия натиҷаҳои асосии таҳқиқ ҷамъбаст ва дар асоси онҳо тавсияҳои дахлдор ироа гардидаанд.

7. Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба шаклгирии диссертатсия

Дар баробари муваффақиятҳо дастоварду пешниҳодҳои дақиқи илмӣ, дар қисми диссертатсионӣ баъзе камбудҳои низ ба назар мерасанд, ки ба инбат гирифтани онҳо барои таҳқиқоти ояндаи унвонҷӯ аз аҳаммият ҳолӣ нестанд:

1. Муаллиф дар зербоби 1.1. ва 1.2. ақидаҳои олимони ватанию хориҷиро оид ба моҳият, вижагиҳои муҳими сармоя, захираҳои бонкӣ ва иқтидори молиявӣ сармоягузориҳои бонкҳо тавассути иқтибосҳо аз сарчашмаҳои илмӣ нишон додааст, вале на дар ҳама ҳолатҳо фикри худро доир ба иқтибосҳои овардашуда пурра манзур кардааст;

2. Ҳангоми таҳлили (ҷадвали 2.3.) нишон дода шудааст, ки БДА ҚТ “Амонатбонк” сармоягузорӣ надорад, аммо дар матн махсусан бонки зикршударо сармоягузор гуфта таҳлил кардааст, ҳоло онки бонки мазкур сармояи оиномавиаш давлатӣ мебошад;

3. Зербоби 2.2. боз ҳам сифати хуб мегардид, агар таҳлили ҷадвали 2.6. танҳо бонкҳои низомсозии кишварро фарогир мебуд, чунки дар ин ҷадвал дар қатори бонкҳои низомсоз ду бонки дигар маълумотҳои ҷой карда шудааст, вале дар матн таҳлил танҳо бонкҳои низомсоз мавриди баҳодиҳӣ қарор дода шуда аст;

4. Бисёр ба маврид мебуд, ки дар зербоби 3.1. ягон модели концептуалӣ ё матрисаи самтҳои асосии тақмилдиҳии захираҳои бонкӣ дар низоми бонкии кишвар таҳия мекард;

5. Дурнамоҳое, ки дар зербоби 3.2. аз ҷониби муаллифи диссертатсия бароварда шудааст, агар он боз ҳам мушаххастар таҳлил карда мешуд ба манфиати қарор буд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки камбудихои пешниҳодгардида хусусияти ҷузъи дошта, мазмун ва баҳои воқеии таҳқиқоти иҷрошударо тағйир намедиханд.

8. Мутобиқати таҳассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ дархостшаванда. Чуноне аз шиносӣ бо муҳтавои асноду мадорики пешниҳоднамудаи унвонҷӯ бармеояд, таҳассуси илмӣ ӯ ба дараҷаи илмӣ дархостнамудааш мутобиқат менамояд. Довталаби дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.07 - Молия, муомилоти пулӣ ва қарз Шарифзода Нурулло Шариф мувофиқат мекунад. Натиҷаҳои илмӣ бадастовардаи муаллифи диссертатсия ба таҳассуси илмӣ довталаби дараҷаи илмӣ ва талабот ба чунин намуди корҳо мувофиқат мекунад. Ҳангоми тавсифи довталаб ба ҳайси корманди илмӣ сифатҳои шоистаи ӯро, чун донишомӯзӣ, қатъият, масъулиятшиносӣ, қобилияти дар сатҳи баланд ташкил кардани корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, мустақилона қабул намудани қарорҳо ва муайян кардани роҳҳои расидан ба ҳадаф ва вазифаҳои гузошташуда махсус бояд таъкид кард.

9. Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Аз рӯи мавзӯи таҳқиқ 16 мақолаи илмӣ, аз он ҷумла 12 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудааст.

10. Мувофиқати матни автореферат бо мазмуни диссертатсия. Автореферат бо мазмуни диссертатсия мувофиқ мекунад. Он дар шакли фишурда мундариҷаи асосӣ ва сохтори диссертатсияро инъикос намуда, асоснокӣ, муҳим будан, наwgонии таҳқиқ, аҳаммияти назариявӣ амалӣ ва ҳулосаҳои асосии таҳқиқро пурра тавсиф менамояд. Автореферат ва корҳои нашршуда ба мазмун ва муҳтавои бобу фаслҳои рисола, маводи батабърасида (рисолаву дастурҳои таълимӣ, 16 мақола, ки 12 адади он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудааст), мувофиқ мебошанд.

11. Ҳулосаи умумӣ.

Дар маҷмӯъ, таҳқиқоти диссертатсионии Шарифзода Нурулло Шариф дар мавзӯи «Баҳодиҳии захираҳои бонкӣ ҳамчун унсури иқтидори молиявӣ сармоягузори мамлакат» таҳқиқоти нав буда, дорои наwgониҳои илмӣ аҳаммияти назариявӣ ва амалидошта мебошад ва яке аз мавзӯҳои нисбатан кам таҳқиқшуда, мубрам ва баҳсталаби доираи илмҳои иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон махсуб меёбад. Диссертатсия ба талаботи Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти

